

СТАНОВИЩЕ

От проф. д.н. Нели Стойчева Димитрова,
член на научно жури за присъждане на образователната и научна степен „доктор” по научна специалност Методика на обучението по техника и технологии, професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по, област на висше образование 1. Педагогически науки

Относно: дисертационен труд на тема „Модел за екологизация на учебното съдържание по технологии и предприемачество“ на Ирина Бориславова Славова, докторант редовна форма на обучение в катедра „Педагогика на обучението по изобразително изкуство и технологично образование“ при Педагогически факултет на Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“, с научен ръководител: проф. д.ик.н. Маргарита Кирова Бонева

I. Обобщени данни за дисертационни труд и дейността на кандидата

Представения от докторанта Ирина Бориславова Славова дисертационен труд е с общ **обем** от 200 страници, в който влиза и библиографията. **Основния текст на дисертационния труд е структуриран** в четири глави, заключение и литература. **Темата** на дисертационния труд е свързана с екологизация на учебното съдържание, което предполага формиране на екологична култура у учениците в училище. Актуалността идва от факта, че човечеството се намира пред екологична катастрофа и всекидневно се сблъскваме с екологични проблеми. Моментът на формиране на екологична култура е навременен и това прави темата **дисертабилна**.

Докторантката Ирина Бориславова Славова прави опит за внедряване на екологизацията като процес в обучението по учебния предмет Технологии и предприемачество от 1 до 7 клас, но с не достатъчно добър резултат. В дисертационния труд се преплитат понятия свързани с екологизация и предприемачество, като не става ясно какъв е акцента.

II. Оценка на научните и на практическите резултати и приноси на дисертационния труд

Увода на дисертационния труд на въвежда читателя в разглежданата проблематика, а описва нормативни документи за създаване на педагогически условия за интегриране на екологичното образование в общообразователната подготовка на учениците, в това число, в обучението по учебния предмет Технологии и предприемачество. Изведени са хипотеза, обект, предмет, цел и задачи на изследването, които се нуждаят от допълнително уточняване, защото са много общи.

Първа глава се представят понятия, които са елемент от процеса на екологизация на учебния процес.

Втора глава е представя предприемачеството. В нея се разглеждат понятията „предприемач“ и „предприемачество“, както и свързаната с тях информация за: видове; значение за пазарната икономика, икономически растеж, стандарт на живот; качества на предприемача; социално-икономическа ефективност от иновационното предприемачество у нас и в чужбина, резултати от обучението по предприемачество на национално и европейско ниво.

Трета глава е озаглавена „Учебно съдържание по Технологии и предприемачество и възможности за екологизация“. Докторантката прави общ преглед (констатация) на обучението по Технологии и предприемачество I до VII клас, извежда и препоръки към учебните програми по технологии и предприемачество, които са преди анализа, а не на базата на него.

В четвърта глава на дисертационния труд се представят „специфични цели на обучението по Технологии и предприемачество“, които би трябвало да са в трета глава преди анализа. В тази глава се представя методиката на изследването, която се базира на две **анкети**, проведени с учители – едната е за установяване на екологичната грамотност на 59 учители, преподаващи учебния предмет в начален и прогимназиален етап; втората е с 22 учители и няма конкретна цел. Използваните анкети не осигуряват в достатъчна степен доказване на хипотезата и постигане на целта на дисертационния труд. Липсват организация и реализация на изследването. Статистическата обработка и представяне на получените резултати не отговарят на стандартите за докторска дисертация.

Докторантката Ирина Славова представя модел за екологизация на учебното съдържание по Технологии и предприемачество, базиран на заложените знания, умения и отношения в Рамковите изисквания на обучението по екологично образование. Моделът е структуриран на базата на въвеждане на понятия без конкретизиране на теми от учебното съдържание. Изведените понятия не са съобразени със спецификата на възрастовите особености на децата за усвояване на знания и умения. Например: понятието „абиотични фактори“ е неподходящо за 1. Клас, а „газирани напитки, чипс, захарни изделия, хранителни добавки - вреди и агресия“ за 5 кл. и др.

Към дисертацията са приложени общо **3 публикации по темата** на дисертационния труд. Те са напълно достатъчни и реално представят резултатите от труда на докторанта.

Авторефератът по дисертационния труд е структуриран по изискванията за такъв вид разработка, съответства на дисертационния текст и го представя систематизирано. Липсват приносите на докторанта в автореферата.

III. Критични бележки и препоръки

- **Да се реструктурира дисертационния труд.**
- **Да се доразвие концепция за екологизация на учебното съдържание**, като се предложи разработи авторско модел от дидактически задачи, които да формират екологична култура у учениците. Моделът трябва да бъде представен в систематизиран вид, с дефинирани компоненти, функции и очаквани резултати.
- **Да се разработи методология за внедряване на модела в педагогическата практика**, включваща етапи, методи, форми на работа, необходими ресурси, ролята на учителя и условията за успешна реализация. Важно е да се аргументира приложимостта на модела в реална училищна среда и да се демонстрира неговата адаптивност.
- **Да се създаде процедура и диагностичен инструментариум за оценяване на екологичните знания, умения и нагласи на учениците**, включващ критерии, показатели и подходящи методи за измерване.

Заключение: В заключение считам, че представения дисертационен труд има потенциал и след преработка ще отговаря на изискванията за такъв вид труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“. Изразявам своето отрицателно на този етап становище и предлагам на Научното жури въз основа на чл. 11, ал. 3 от ЗРАСРБ, чл. 33, ал. 4 от Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и чл. 31 от Правилника за развитие на академичния състав на Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“, дисертационният труд на Ирина Бориславова Славова да бъде върнат за преработване в срок до една година.

Дата: 28.02.2026 г.

Член на журито:

(проф. д.н. Нели Димитрова)